

Sygnatura akt

POSTANOWIENIE

Dnia 1 grudnia 2023 r.

Sąd Rejonowy w Kielcach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: asesor sądowy Jan Kluza

Protokolant: sekretarz sądowy Patrycja Król

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 1 grudnia 2023 r.

przy obecności oskarżyciela publicznego B P

w sprawie G B

oskarżonego o przestępstwo skarbowe z art. k.k.s. w zb. z art. k.k.s. w zw. z art.

k.k.s. w zw. z art. k.k.s. w zw. z art. k.k.s.

na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

postanawia

przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne **co do zgodności**

art. 15zzr¹ ust. 1 i 2 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, wprowadzonego ustawą z dnia 20 kwietnia 2021 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, uchylonego ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

oraz art. 39 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

UZASADNIENIE

Stan faktyczny i prawny:

Przed Sądem Rejonowym w Kielcach toczy się postępowanie przeciwko G

B oskarżonemu o to, że 2. pełniąc funkcję prezesa zarządu sp. z o.o. S

w M w dniu marca 2011 roku i czerwca 2011 roku z złożonym do

Urzędu Skarbowego w K zeznaniu o wysokości osiągniętego dochodu w

roku podatkowym 2010 wzór CIT-8 podał nieprawdę poprzez nieuwzględnienie w

2) 10 - gdy czyn stanowi przestępstwo skarbowe zagrożone karą pozbawienia wolności przekraczającą 3 lata.

Z kolei art. 44 § 3 k.k.s. stanowi, że w wypadkach przewidzianych w § 1 lub § 2 biegu przedawnienia przestępstwa skarbowego polegającego na uszczupleniu lub narażeniu na uszczuplenie należności publicznoprawnej rozpoczyna się z końcem roku, w którym upłynął termin płatności tej należności. Jeżeli sprawca przestępstwa skarbowego dopuścił się uszczuplenia lub narażenia na uszczuplenie należności celnej, bieg jego przedawnienia rozpoczyna się z dniem, w którym powstał dług celny; jeżeli nie jest możliwe określenie dnia powstania długu celnego, bieg przedawnienia przestępstwa skarbowego rozpoczyna się z dniem najwcześniejszym, w którym istnienie długu celnego zostało ustalone. Stosownie do art. 44 § 5 k.k.s. zaś jeżeli w okresie przewidzianym w § 1 lub § 2 wszczęto postępowanie przeciwko sprawcy, karalność popełnionego przez niego przestępstwa skarbowego określonego w § 1 pkt 1 ustaje z upływem 5 lat, a przestępstwa skarbowego określonego w § 1 pkt 2 - z upływem 10 lat od zakończenia tego okresu. **Stosownie do tych uregulowań zatem termin przedawnienia zarzucanych oskarżonemu przestępstw skarbowych wynosi 5 lat i ulega wydłużeniu o kolejne 5 lat z uwagi na wszczęcie postępowania przeciwko sprawcy.** Termin przedawnienia, z uwzględnieniem art. 44 § 3 k.k.s., kończył bieg z dniem 31 grudnia 2021 r.

W dniu 22 czerwca 2021 r. w życie weszła jednak nowelizacja ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (**dalej ustawa covidowa**), która wprowadziła do niej art. 15zrz¹. Zgodnie z art. 15zrz¹ ust. 1 tej ustawy w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, oraz w okresie 6 miesięcy po ich odwołaniu nie biegnie przedawnienie karalności czynu oraz przedawnienie wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe. Zgodnie zaś z art. 15zrz¹ ust. tej ustawy okresy, o których mowa w ust. 1, liczy się od dnia 14 marca 2020 r. - w przypadku stanu zagrożenia epidemicznego, oraz od dnia 20 marca 2020 r. w przypadku stanu epidemii. Stan zagrożenia epidemicznego został odwołany na obszarze Polski z dniem 1 lipca na mocy § 1 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 14 czerwca 2023 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz.U. 2023 poz. 1118). Art. 15zrz¹ ustawy covidowej został uchylony przez art. 28 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw.

Uchylenie tego przepisu nastąpiło z dniem 1 października 2023 r. Przepisy przejściowe zawarte w ustawie z dnia 7 lipca 2023 r. w art. 39 ust. 1 i 2 zawierają jednak regulacje powodujące dalsze stosowanie tego przepisu mimo jego uchylenia. Zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy z 7 lipca 2023 r. terminy przedawnienia karalności czynu oraz przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe, których bieg zgodnie z art. 15zzr1 ustawy zmienianej w art. 28 nie rozpoczął się, rozpoczynają bieg z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy w zakresie odnoszącym się do art. 28 pkt 1. Stosownie zaś do art. 39 ust. 2 tej ustawy, terminy przedawnienia karalności czynu oraz przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe, których bieg uległ zawieszeniu na podstawie art. 15zzr1 ustawy zmienianej w art. 28, będą dalej z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy w zakresie odnoszącym się do art. 28 pkt 1. **Należy więc wskazać, że mimo pozornego uchylenia art. 15zzr¹ ustawy covidowej, przepis ten wywołuje w dalszym ciągu skutki procesowe z uwagi na regulacje przejściowe zawarte w art. 39 ust. 1 i 2 ustawy z 7 lipca 2023 r. wobec czego pytanie prawne co do zgodności z Konstytucją RP obu wskazanych przepisów przez Sąd Rejonowy w Kielcach pozostaje aktualne.**

Przedstawienie Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego co do zgodności z Konstytucją RP wskazanych przepisów jest konieczne ze względu na daleko idące skutki tych regulacji. W przedmiotowym postępowaniu powyższe ma zasadnicze znaczenie, albowiem przedawnienie zarzucanych oskarżonemu przestępstw skarbowych skończyłoby bieg 31 grudnia 2021 r., co jednak nie nastąpiło z uwagi na wprowadzenie art. 15zzr¹ ustawy covidowej, a co więcej ze względu na art. 39 ust. 2 ustawy z 7 lipca 2023 r. przedawnienie będzie biegło dalej, a więc z uwzględnieniem okresu jego obowiązywania, od dnia 1 października 2023 r. Z tych względów rozstrzygnięcie wątpliwości co do zgodności z Konstytucją RP tych regulacji jest konieczne.

Stanowisko Sądu pytającego:

W ocenie Sądu wskazane w sentencji zaskarżone przepisy są niezgodne z art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Artykuł 2 Konstytucji RP stanowi, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Z kolei art. 31 ust. 3 Konstytucji stanowi, że ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

W uzasadnieniu projektu ustawy wprowadzającej art. 15zrz¹ ustawy covidowej wskazano, że „Powszechnie przyjmuje się w doktrynie i orzecznictwie, że przedawnienie karalności nie jest prawem człowieka, czy nawet ekspektatywą tego prawa, lecz stanowi instrument polityki kryminalnej, a więc nie ulega wątpliwości, że ustawodawca może dostosowywać zakres tej instytucji do aktualnej szczególnej sytuacji społecznej, którą z pewnością jest stan epidemii lub zagrożenia epidemicznego. Obywatel nie może oczekiwać korzyści, które dla niego mogłyby wynikać w związku z naruszeniem prawa ze względu na taką a nie inną politykę karną, bo ta - w zależności od istoty zagrożeń związanych z konkretnymi przestępstwami - może podlegać modyfikacjom i zmianom. W tym kontekście uzasadnione jest zawieszenie biegu terminów przedawnienia karalności czynu i przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe w czasie stanu epidemii lub zagrożenia epidemicznego oraz w terminie 6 miesięcy po dniu ich odwołania, których termin przedawnienia jeszcze nie upłynął”¹. Trybunał Konstytucyjny wskazywał także, że „określające granice czasowe przedawnienia nie stanowią ustawowego ograniczenia konstytucyjnego prawa do sądu. Prawo do sądu polega między innymi na umożliwieniu każdemu sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Skoro zatem Konstytucja nie formułuje ani konieczności istnienia tej instytucji, ani też nie zakazuje jej wprowadzania - decyzja, jak ukształtować instytucję przedawnienia i czy w ogóle wprowadzać ją do systemu prawnego, należy do ustawodawcy”². W innym z kolei orzeczeniu, odnoszącym się do kwestii wydłużenia terminów przedawnienia na mocy art. 15 ustawy Przepisy wprowadzające Kodeks karny³, TK wprost stwierdził, że „W Konstytucji brak jest wprost wyrażonej zasady stanowiącej, że karalność przestępstw i wykonanie kary ulegają przedawnieniu. Zasady tej nie można również wyprowadzić z klauzuli demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji), ani też z art. 42 ust. 1 Konstytucji”⁴.

Wskazać jednak należy, że art. 15zrz¹ został wprowadzony niemal 1 rok po uchyleniu art. 15zrz ust. 6 ustawy covidowej, który regulował tą samą materię. Nastąpiło to z dniem 16 maja 2020 r. na mocy ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz.U. 2020 poz. 875). Po drugie art. 15zrz¹ ust. 2 ustawy covidowej stanowił, że wstrzymanie przedawnienia miało moc wsteczną od daty wprowadzenia stanu zagrożenia epidemicznego od 14 marca

¹ Uzasadnienie projektu ustawy, s. 20.

² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 maja 2005 r., SK 44/04, OTK-A 2005/5/52, LEX nr 155508.

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Przepisy wprowadzające Kodeks karny, Dz.U. 1997 nr 88 poz. 554.

⁴ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 maja 2004 r., SK 44/03, OTK-A 2004/5/46, LEX nr 113003.

2020 r. Trybunał Konstytucyjny w wyroku SK 44/03 stwierdził, że „Ustawa wprowadzająca ponownie karalność czynu zabronionego, pomimo upływu terminu przedawnienia, jest niedopuszczalna i narusza zasadę ochrony zaufania do państwa i prawa oraz wynikający z niej zakaz retroaktywności”. W doktrynie wyrażane jest stanowisko, że „Przyjęte rozwiązanie może spotkać się z zarzutem naruszania zakazu wstecznego działania prawa surowszego oraz stosowania norm prawnych do zdarzeń i sytuacji mających miejsce i będących zakończonymi przed wejściem w życie tych norm”⁵. Czym innym jest bowiem kwestia wydłużenia na mocy ustawy wprowadzającej dłuższe terminy przedawnienia w odniesieniu do czynów popełnionych pod rządami wcześniejszej ustawy, a czym innym deklaratoryjne stwierdzenie przez ustawodawcę powodujące, że na rok przed wejściem ustawy w życie przedawnienie jednak nie biegło. Rozwiązanie z art. 15zrr ust. 6 ustawy covidowej w tym zakresie było bowiem odmienne, ponieważ wstrzymało przedawnienie od momentu wejścia jej w życie i jako takie nie powodowało cofania się w czasie (skutek retrospektywny). Zdaniem W. Wróbla, retroktywne działanie prawa musi być usprawiedliwione z punktu widzenia trzech zasad: trójpodziału władzy, zaufania obywateli do państwa i prawa, zasady ochrony wolności⁶. M Kulik zaś w odniesieniu do relacji art. 4 § 1 k.k. względem przepisów szczególnych wskazuje, że „Natomiast w wypadku ustawy zmieniającej termin przedawnienia, wprowadzenie klauzuli, na mocy której przedawnienie przestępstw odbywa się na zasadach określonych w ustawie nowej, a zatem z wyłączeniem zastosowania art. 4 § 1 KK może się zdarzyć (i zdarza się) w praktyce legislacyjnej. Istnienie tego rodzaju klauzul winno być poddane ocenie z punktu widzenia zgodności z Konstytucją RP. (...) koro przepis Konstytucji RP tylko w ściśle ograniczonym zakresie zawiesza bieg przedawnienia, działając w tym zakresie wstecz, niedopuszczalna jest sytuacja, w której ustawa zwykła jest w zakresie przedawnienia bardziej represyjna, niż Konstytucja RP”⁷.

Mając na względzie to, że ustawodawca najpierw w 2020 r. uchylił przepis wstrzymujący przedawnienie, a następnie w 2021 r. wprowadził regulację, która ponownie wstrzymuje przedawnienie i wprowadził przepis szczególny nakazujący jej stosowanie od 14 marca 2020 r. to nie sposób jest uznać, ażeby unormowanie to nie godziło w zasadę zaufania obywatela do państwa i stanowionego przezeń prawa. Jednocześnie naruszona zostaje też zasada równości, ponieważ ustawodawca odmiennie traktuje sprawców przestępstw, w stosunku do których

⁵ I. Jankowska-Polit, *Wydłużenie okresów przedawnienia karalności przestępstw i przedawnienia okresów wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2021, nr 11, s. 19.

⁶ W. Wróbel, *Zmiana normatywna i zasady intertemporalne w prawie karnym*, Zakamycze 2003, s. 335.

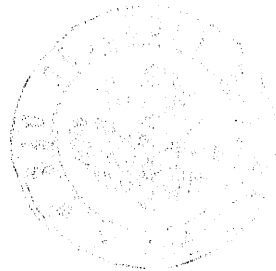
⁷ M. Kulik, *Przedawnienie karalności i przedawnienie wykonania kary w polskim prawie karnym*, Warszawa 2014, rozdział 4, § 2 (dostęp Legalis).

przedawnienie (choćby ze względu na krótszy okres) upłynęło przed 22 czerwca 2021 r. wskazując, że w tym przypadku przedawnienie nie odżywa (co wszak Trybunał przesądził, że jest niedopuszczalne na gruncie Konstytucji), i sprawców, co do których przedawnienie nie upłynęło. Z punktu widzenia zasady trójpodziału władzy uregulowanie to również budzi wątpliwości, gdyż ogranicza władzę sędziowską. Jak zaś wskazał Trybunał Konstytucyjny, mimo że przedawnienie nie znajduje zakorzenienia konstytucyjnego, to ingerencja w jego bieg powinna znajdować szczególne uzasadnienie. W obecnej zaś sytuacji, zważywszy na wcześniejsze uchylene art. 15zrz ust. 6 ustawy covidowej, trudno znaleźć takie *ratio legis*. W uzasadnieniu projektu ustawy nie przywołano żadnych danych przemawiających za tym, że sytuacja epidemiologiczna w okresie wprowadzenia tego przepisu wymaga aż takich rozwiązań i dlatego jest odmienna w momencie, kiedy uchylano art. 15zrz ust. 6 ustawy covidowej. Jest to również szczególnie widoczne choćby z tego względu, że tym razem ustawodawca nie zdecydował się na wstrzymanie przedawnienia w innych gałęziach prawa, tak jak czynił to w art. 15zrz ust. 1 i art. 15zrs ustawy covidowej.

Z wywodzonej z art. 2 Konstytucji RP zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przezeń prawa wywodzi się, że „art. 2 Konstytucji obejmuje również zasadę ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Jest ona – jak podkreślano we wcześniejszych orzeczeniach – oczywistą cechą demokratycznego państwa prawnego, bowiem „demokratyczne państwo prawne oznacza państwo, w którym chroni się zaufanie do państwa i stanowionego przez nie prawa”. Zasada ta oznacza przede wszystkim konieczność ochrony i respektowania praw słusznie nabytych i ochrony interesów w toku (por. m.in. orzec. TK z: 2.3.1993 r., K 9/92, OTK 1993, Nr 1, poz. 6), ale obejmuje jednocześnie zakaz tworzenia przez ustawodawcę takich konstrukcji normatywnych, które są niewykonalne, stanowią złudzenie prawa i w konsekwencji jedynie pozór ochrony tych interesów majątkowych, które są funkcjonalnie związane z treścią ustanowionego prawa podmiotowego” (wyr. z 19.12.2002 r., K 33/02, OTK-A 2002, Nr 7, poz. 97). Tezy powyższe zostały powtórzone pod rządami Konstytucji RP (zob. wyr. TK z: 25.11.1997 r., K 26/97, OTK 1997, Nr 5 6, poz. 64; 13.4.1999 r., K 36/98, OTK 1999, Nr 3, poz. 40)” (cyt. za P. Tuleja [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016, s. 223). Z wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie P 8/10 wynika także, że z art. 2 Konstytucji wynika, iż „punktem wyjścia dla oceny zgodności kwestionowanych przepisów z Konstytucją jest założenie racjonalnego ustawodawcy i domniemanie zgodności ustawy z Konstytucją. Trybunał Konstytucyjny interweniuje dopiero w tych przypadkach, gdy ustawodawca przekracza zakres przyznanej mu swobody regulacyjnej w sposób na tyle drastyczny, że

ewidentne stało się naruszenie konstytucyjnych generalnych zasad, takich jak zasada demokratycznego państwa prawnego czy zasada zaufania obywatela do państwa". Zaskarżone uregulowanie więc, ze względu na wyłączenie podstawowej instytucji prawa karnego materialnego jakim jest przedawnienie, funkcjonujące w polskim prawie począwszy od kodeksu karnego z 1932 r., powinno być znaleźć oparcie w szczególnej sytuacji funkcjonującej w obszarze wymiaru sprawiedliwości, co jednak nie miało miejsca. Sytuacja, w której ustawodawca najpierw uchyla art. 15zrz ust. 6 ustawy covidowej regulujący tożsamą materię, a następnie po roku z mocą wsteczną wprowadza tożsame uregulowanie, w sytuacji, w której sytuacja epidemiologiczna kraju tego nie uzasadnia i utrzymuje ten stan do 1 października 2023 r., a na mocy art. 39 ustawy z 7 lipca 2023 r. wywołuje dalsze skutki na przyszłość, stanowi zaprzeczenie zasady zaufania obywatela do stanowionego przez państwo prawo, a także zasady równości wobec prawa. Stąd przedstawienie pytania prawnego wskazanego w sentencji postanowienia Trybunałowi Konstytucyjnemu jest konieczne z uwagi na to, że wyeliminowanie zaskarżonych przepisów z porządku prawnego oznaczałoby, że do przedawnienia przestępstwa skarbowego dotyczącego postępowania przed Sądem Rejonowym w Kielcach doszłoby przed wniesieniem aktu oskarżenia.

asesor sądowy Jan Kluza

W zgodności z orzeczeniem
Sądu

211